

L'ECONOMIA BASCA AVUI (I)

Un país en creixement a Europa

RAMON TREMOSA I BALCELLS

Departament de teoria econòmica. Universitat de Barcelona

El País Basc ocupa l'1,5% de la superfície de l'Estat espanyol i segons l'INE l'any 2002 representava el 5,04% de la població estatal. Va generar el 6,38% del seu PIB, el 8,6% de les seves exportacions i el 9% de la seva producció industrial. Així, entre el 1980 i el 2002, el PIB per càpita basc quasi s'ha duplicat, en passar d'11.030 euros a 20.623 euros (euros constants del 2000), havent-se incrementat en aquests vint-i-dos anys la població activa de 803.100 a 979.200 persones i la població ocupada de 702.400 a 891.200 persones. La taxa d'atur era del 12,5% l'any 1980, va assolir el 24,6% l'any 1986 i avui afecta tan sols al 9% de la població activa. Pel que fa a l'esforç en R+D referit al PIB, l'economia basca ha passat del 0,5% del 1986 a l'1,51% del 2002, havent augmentat les certificacions de qualitat europees de 468 l'any 1996 a 2.600 l'any 2001. En darrer terme, l'accés a Internet dels ciutadans bascos ha passat del 2,5% del 1997 al 29,3% del 2002, i el País Basc s'ha situat en el segon lloc estatal, després de Madrid, en aquestes tres darreres variables esmentades.

Estancament

En el context europeu el creixement del PIB per càpita basc ha estat molt intens entre el 1997 i el 2001, i ha protagonitzat una convergència que és l'única que iguala l'espectacular creixement madrileny, en clar contrast amb l'estancament català i els creixements vegetatius valencià i balear (quadre 1). En aquest sentit la notable convergència navarresa confirma, en vista dels resultats de l'Eurostat, que només les dues comunitats forals creixen amb força en el context europeu i segueixen el ritme de la capital de l'Estat. D'altra banda, és també espectacular la progressió de la renda per càpita disponible de les llars, que indica quina part del PIB arriba finalment a les butxaques dels individus una vegada han actuat els fluxos oposats d'impostos i de transferències del sector públic. Segons l'INE, la renda per càpita basca ocupava l'any 2001 la primera posició, d'un 24% superior a la mitjana espanyola, seguida de la navarresa i la balear. Aquesta evolució contrasta amb el manteniment madrileny, on ha augmentat un 15% la seva població en aquests anys, i sobretot amb la caiguda de la renda per càpita catalana, on la població ha crescut pels volts d'un 10%. En aquest context, cal tenir present també la lleugera disminució de la població basca observada en els darrers anys: segons l'Eustat aquesta era de 600.000 habitants l'any 1900, d'1.040.000 l'any 1950 i de 2.141.000 l'any 1981, i es va situar l'any 2001 en 2.082.600 persones.

La distribució territorial de l'estoc de capital públic que presenta el quadre 2 és molt important: en tant que valor monetari dels béns de capital públic, resultat de l'acumulació de fluxos anuals d'inversió pública, la distribució de l'estoc de capital expli-

ca la distribució territorial de la producció (sense estoc de capital previ, per tant, no hi ha generació de renda ni creació de riquesa). Malauradament, l'estoc de capital és molt laboriós de calcular, a hores d'ara encara no es disposa d'informació posterior al 1998 i no es pot per tant avaluar la política d'infraestructures radial del govern del PP, accentuada en els dar-

dotació basca, per 4,5 la dotació catalana, per 7 la valenciana i per 90 la balear, alhora que en percentatge de PIB s'hi observava el 1998 també una superior dotació madrilenya. Semblantment succeeix amb les carreteres si es comparen en euros, atès que les dotacions madrilenya i basca són 1,5 vegades superiors a la catalana, dupliquen la valenciana i quadrupli-

centatge inferior a aquesta mitjana. La superior dotació d'infraestructures basca, en canvi, és reflex d'una decisiva capacitat d'incidència del govern basc en el finançament d'aquestes, atès que les inversions del govern central han estat en els darrers anys inferiors al 3% del total les previstes en els pressupostos generals de l'Estat.

El quadre 3 presenta l'evolució de la balança exterior de béns i serveis, mostrada en percentatge del PIB entre el 1995 i el 2001, on s'observa que Euskadi presenta superàvit amb l'estranger i dèficit amb la resta de l'Estat. Aquesta situació és inversa a la de Catalunya, que amb superàvits comercials amb la resta de l'Estat compensa dèficits amb l'estranger, mentre que el País Valencià presenta superàvit comercial amb els dos àmbits geogràfics. Així, pel que fa al contingut tecnològic de les exportacions, les d'alt nivell tecnològic han passat del 0,8% del 1980 al 4,4% del total d'exportacions del 2001; les de contingut de mitjà-alt nivell han passat del 36,6% al 46,6%; les de mitjà-baix nivell han baixat del 54,8% al 40,6% de 2001, i les de baix nivell han passat del 7,8% al 8,5% del total. Cal esmentar, en aquest sentit, la importància de la promoció de la innovació i de la competitivitat empresarial que han dut a terme les institucions basques: avui la indústria basca representa en el context espanyol el 80% del sector de màquina eina (en què 3 de cada 4 empreses són exportadores permanents), el 65% del sector de forja per estampació, el 50% del sector de béns d'equip (mecànics, elèctrics i equipament ferroviari), el 40% del sector de la producció d'acer (amb el 90% dels acers especials), el 40% del sector dels electrodomèstics, el 25% del sector d'equips i components d'automoció, el 25% del sector aeronàutic i entre el 8 i el 12% del sector electrònic, informàtic i de telecomunicacions.

Terciarització

En darrer terme cal destacar el creixent procés de terciarització de l'economia basca, que avui genera el 58% del PIB basc, enfront del 33% aportat per la indústria. Així, el subsector financer basc és el més significatiu en l'eix atlàntic europeu, i s'ha registrat un gran desenvolupament dels serveis avançats a les empreses (especialment en consultoria i enginyeria), amb una significativa incidència de les empreses cooperatives. Tot plegat fa de l'economia basca avui una economia en creixement en el context europeu, amb una estratègia decidida de país al voltant de quins són els sectors productius que han de configurar la seva realitat productiva en els propers 10 i 20 anys.

rtremosa@ub.edu

Dimarts que ve:
**Cooperatives basques,
un model a imitar**

Quadre 1

FONT: EUROSTAT, INE

	PIB per càpita en paritat de poder de compra mitjana 166 regions UE-15=100		Renda per càpita bruta disponible de les llars mitjana estatal=100	
	1997	2001	1995	2001
País Basc	94	105,1	120	124
Navarra	97	106,2	124	122
Madrid	101	112,4	119	119
Catalunya	100	100,7	117	113
País Valencià	76	81,1	96	97
Illes Balears	101	105,4	124	122

Quadre 2

Indicadors d'estoc de capital públic productiu, any 1998*

	En percentatge del PIB					En 1.000 Km ² / euros		
	ferrocarril	carreteres	infraestructures hidràuliques		aeroports	ports	ferrocarril	carreteres
			hidràuliques	aeroports				
País Basc	2,2%	5,5%	1,5%	0,2%	1,8%	149,6	369,4	
Navarra	0,8%	10,5%	3,0%	0,0%	0,0%	101,1	140,5	
Madrid	2,5%	2,3%	1,1%	0,6%	0,0%	407,0	372,1	
Catalunya	1,8%	4,5%	1,5%	0,1%	0,6%	87,7	214,3	
País Valencià	1,9%	5,1%	3,3%	0,1%	0,8%	66,7	176,4	
Illes Balears	0,1%	2,0%	1,7%	1,5%	0,9%	4,7	84,2	
<i>Estat Espanyol</i>	<i>2,0%</i>	<i>6,3%</i>	<i>0,3%</i>	<i>0,8%</i>	<i>0,8%</i>	<i>31,5</i>	<i>99,4</i>	

FONT: CAMBRA DE COMERÇ DE BARCELONA (2004)

* darrer any disponible

Quadre 3

Balança exterior de l'economia basca en % del PIB

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Exportacions béns i serveis	61,9%	62,2%	65,4%	66,6%	65,6%	68,7%	65,3%
Estranger	25,3%	28,5%	31,9%	31,2%	30,0%	33,0%	30,1%
Resta de l'Estat	36,6%	33,7%	33,3%	35,4%	35,6%	35,7%	35,2%
Importacions béns i serveis	60,7%	61,0%	63,7%	64,0%	63,1%	66,4%	63,7%
Estranger	21,1%	20,0%	21,3%	20,4%	20,4%	24,1%	22,0%
Resta de l'Estat	39,6%	40,9%	42,4%	43,5%	42,8%	42,3%	41,7%
Saldo de béns i serveis	1,1%	1,2%	1,6%	2,6%	2,5%	2,3%	1,6%
Estranger	4,1%	8,5%	10,6%	10,8%	9,6%	8,9%	8,1%
Resta de l'Estat	-3,0%	-7,3%	-9,0%	-8,1%	-7,2%	-6,6%	-6,5%
<i>PIB en milions d'euros</i>	<i>27.184</i>	<i>28.843</i>	<i>30.823</i>	<i>33.659</i>	<i>36.424</i>	<i>39.462</i>	<i>41.601</i>

FONT: ALBERTO ALBERDI LARIZGOITIA (WWW.ECONOMIAVASCA.NET)

ters anys: valguin en aquest sentit les declaracions del conseller Castells a la Universitat Menéndez Pelayo de Barcelona el 7 de juliol passat, en afirmar que el nou govern havia descobert que les inversions compromeses pel darrer govern central als aeroports madrilenys eren molt superiors a les que declarava el ministre Cascos i que superaven els 6.000 milions d'euros.

Pel que fa al ferrocarril, l'any 1998 destacava especialment la molt superior dotació madrilenya en relació amb les altres autonomies de l'Estat: la comparació en euros és espectacular, ja que Madrid multiplica per 2 la

quena la balear. En aquest context, i en previsió de futures saturacions de la xarxa de transport per carretera, la xarxa ferroviària serà cada cop més decisiva per evitar col·lapses futurs del transport de persones i mercaderies. Pel que fa al valor dels aeroports mesurats en termes del PIB, l'any 1998 el percentatge madrileny ja multiplicava per tres el basc i per sis el català i el valencià, però era inferior al percentatge balear, que és el més alt de l'Estat. I pel que fa a les infraestructures portuàries, el País Basc duplica la mitjana estatal, mentre que Catalunya presenta un per-

AVUI